

bolezni stopiti v začasni pokoj. Tu je dobil 275 gld. plače na leto, to je 75 kr. na dan. In s tem naj bi se visoko izšolan mož, pri tem še bolan in star, svojemu stanu primerno preživel? To je popolnoma nemogoče.

Nadalje poznam župnika na kmetih, ki mora verskemu zakladu zelo velik davek plačevati, na leto 164 gld. Od kod to? Ko se je zadnjikrat odmerjal davek, se je zelo ostro postopalo in se nepremično blago ni vcenjevalo s 70kratnim, ampak 108kratnim čistim doneskom, in tako so le 1075 gld. odmerili za izdatke.

Koliko naj bi sedaj ta župnik poplačal s temi 1075 gld. na leto? Plačati pa mora zemljiškega davka 119 gld., miznine 200 gld., potem mora vzdrževati dva kaplana in oskrbovati 80 oralov veliko posestvo, v tem 7 oralov vinograda, in tudi skrbeti za obširna župnijska in gospodarska poslopja. Istočasno mora tudi plačevati potrebne posle, ki so vedno dražji, in delavce.

Vse to storiti s 1075 gld. nam morda verjamejo pri zeleni mizi, toda v resnici tega ni mogoče storiti. Dobili so, kar so hoteli imeti, namreč preostanek. Opomnim še, da niso hoteli vzeti 700 gl. duhovske plače, nego so ostali pri 600 gld.; in tako so dobili preostanek 572 gld., na kar so naložili 164 gld. davka za verski zaklad, to se pravi, da mora župnik od 2248 gld. dohodkov plačati samo davka 475 gld., torej ravno peti del.

Prosim še torej enkrat visoko zbornico, da vsprejme sklenjene predloge proračunskega odseka, ki se tičejo končne ureditve plač katoliških duhovnih pastirjev. Istočasno pozivljam visoko vlado, naj se, kadar bo sestavljala novi zakon o duhovskih plačah, natančno ozira na prošnjo katoliškega duhovstva, katera v 28 točkah obsega vse, na kar bi se naj v tej stvari oziralo.

Visoka zbornica! Član 19 državnih osnovnih zakonov ima mnogo modrih določb. Ako bi se teh določb povsod držali in je dejanski izvrševali, tedaj bi moral narodnostni prepir takoj prenehati. Član 19 pravi, da morajo biti vsakemu narodu potrebna sredstva za omiko v njegovem jeziku na razpolaganje, da tako ni prisiljen se zaradi tega učiti drugega deželnega jezika.

Ako le nekoliko pogledamo na naše avstrijsko šolstvo, moramo priznati, da so v tem oziru lahko zadovoljni le Nemci, manj Poljaki, še manj Čehi, še manj Rusini in Rumuni in najmanj pa Jugoslovani. To bom dokazal s številkami. V tostranki državni polovici imamo 15 visokih šol, 8 vseučilišč, 6 tehniških visokih šol in eno kmetijsko visoko šolo.

Prebivalcev ima Avstrija 23 mil., tedaj pride ena visoka šola na 1½ mil. ljudij. Od 15 visokih šol pa jih je 10 nemških, 3 so poljske, 2 češki, to se pravi: 17 mil. ljudij ima visoke šole, 6 mil. pa nima ničesar. Potemtakem pride ena visoka šola na 2.736.788 Čehov, na 1.203.413 Poljakov in na 846.997 Nemcev.

Pa še nekaj treba tu opomniti. Ako bi se name-ravano nemško vseučilišče v Brnu ustanovilo in bi se zahtevano češko vseučilišče ravnotam ne ustanovilo, tedaj bi na Moravskem prišlo eno vseučilišče na 663.962 Nemcev, dočim bi moralo 1.590.000 Slovanov še nadalje pogrešati enake vikoške šole.

Prej sem rekel, da 6 mil. ljudij nima nobene visoke šole. Ti se morajo zadovoljevati z drobtinami, ki jim odpadejo od sedanjih visokih šol. V tem neprijetnem položaju smo tudi mi Jugoslovani, Hrvati in Slovenci. Želje Hrvatov je lani tukaj izrazil njihov poslanec Biankini. Proračunski odsek se je bavil z njimi in je ugodno rešil posebno kar se tiče obiskovanja hrvaškega vseučilišča v Zagrebu. Jaz priporočam ta predlog in prosim, da ga visoka zbornica vsprejme.

(Dalje prih.)

Cerkvene zadeve.

Pridiga

premilstljivega gospoda knezoškofa **Mihaela** o priložnosti blagoslovitve vogelnega kamena za novo farno cerkev v Čadramu na praznik obletnice cerkvenega posvečevanja dne 20. oktobra 1895.

Bratje, ali ne veste, da ste tempelj božji, in da Duh božji v vas prebiva? Če pa kdo oskruni tempelj božji, vkončal ga bode Bog. Zakaj tempelj božji, ki ste vi, je svet. (I. Kor. 3, 16. 17).

Preljubi v Gospodu!

Prav vesel in pomenljiv praznik slavimo danes; praznujemo namreč obletnico posvetitve stolne cerkve in vseh drugih cerkvá po naši lepi lavantinski skofiji. Kaj krasen in prazniku primeren evanġelj beremo danes, evanġelj, v katerem nam pripoveduje sv. evanġelist Lukež, kako živo je želel nadeestinar Cahej, videti ljubega Jezusa, ga gledati od obličja do obličja. Edina ta misel je navdajala in napolnjevala blagega moža. Le enkrat videti milega Jezusa, le enkrat pogledati v njegov sveti obraz, ta srčna želja mu je nasvetovala, da je storil nekaj za moža nenavadnega. Ker vsled svoje majhne postave med obilo množico ni mogel Jezusa videti, popustil je ljudstvo, zapustil je hrušč in trušč, pa je hitel naprej ter je splezal na drevo, mimo kate-rega je hotel Jezus potovati. Z drevesa je Cahej skrbno opazoval, kedaj dospeje Jezus. Ni se ganil ne na levo in ne na desno, marveč nepremično je imel svoje oči obrnjene na stran, od katere bo prišel božji Vzveličar. Če ga sedaj spregleda, kedaj ga hoče zopet videti? Pač nikoli več, saj morebiti ne potuje nikdar več po tej poti. O prevažni, sveti trenotek!

Jezus je prišel do drevesa in ni hitel mimo, kakor je pričakoval Cahej. Ne, Jezus ni šel urno mimo, še postal je pri drevesu, in o sreča neizmerna, ozrl se je celo na drevo, pa je ljubeznivo pogledal s svojim božjim okom Caheja in ga je ogovoril. O veselje, o rajska radost, od Jezusa biti pogledan in tudi ogovorjen. Pač mnogokdo izmed množice si je želel to srečo, pa zastonj. Le Cahej, ki je ves koprnel in hrepenel po Jezusu, le on je vkusil to blaženost. Ko ga je Jezus zagledal, mu je rekel: Cahej, nagloma stopi dolu! Zakaj danes moram Jaz v tvoji hiši ostati. In nemudno je stopil dolu, pa je vesel sprejel Gospoda. In ves zavzet ter poln najslajše radosti je pristopil h Gospodu, rekoč: Glej, polovico svojega premoženja dam ubogim in ako sem koga prevaril, mu povrnem čvetero. Jezus pa mu odvrne: Danes je prišlo vzveličanje tej hiši, ker je tudi ta sin Abrahamov. Zakaj sin človekov je prišel iskat in vzveličat, kar se je izgubilo. (Luk. 19, 1—10).

Kako je vse to danes globokega pomena za to duhovnijo. Vesel je sploh današnji praznik, ki se tudi Cahejeva nedelja imenuje, pa čisto posebej radosten in pomemben je za Vašo farno, predragi mi Čadramčani! Zbrali smo se namreč v Gospodu k izredni in redki slovesnosti. Vaš velečastiti in zaslužni gospod župnik si že več let prizadevajo, da bi Vam postavili prostornejšo in lepšo cerkev od sedanje tesne in nizke farne cerkve. Kakor Caheja navdaja tudi Vašega zvedenega in gorečega dušnega pastirja ena edina želja, priskrbeti božjemu Vzveličarju dostojno prebivališče v Vaši sredi. Vsemogočni in vsedobri Bog je doslej vidno podpiral in blagoslovil to hvalevredno podvzetje. Zakaj na prav primernem in ugodnem stavišču je fundament ali temelj za novo farno cerkev že izkopen, in danes smo med svetimi obredi

blagoslovili vogeljnik in smo ga vložili v zidje nove hiše božje, ki bode poleg krasne cerkve sv. Barbare drugo svetišče v tej župniji, vredno vsega pozora, ogleda in priznanja.

Prav, da smo danes blagoslovili ves prostor, na katerem se bode zidal novi hram božji. In dobro ste storili tudi Vi, da ste šli na častitljivi praznik Marijinega rojstva v procesiji na isti kraj, na katerem so brž potem začeli kopati temelj. Da, blagoslova božjega je treba h takemu važnemu, težavnemu in dragocenemu delu. Saj je delo le prazno brez blagoslova z nebes. In danes poje sv. cerkev, in tudi mi duhovniki smo popevali pri blagoslovljenju vogelnega kamena prelepi psalm 126: »Ako Gospod ne zida hiše, zastonj se trudijo, ki jo zidajo. Ako Gospod ne varuje mesta, zastonj čuva, ki je straži.« (Ps. 126, 1. 2). Da bode torej pričeto delo vseh imelo, da bode Gospod hišo zidal, da bode On mesto varoval pred vsako nezgodo in nesrečo, zato smo se danes zbrali v procesiji, pa smo opravili molitve, smo poskropili z blagoslovljeno vodo ves prostor, o katerem bodo veljale za vso prihodnost svetopisemske besede: »O kako strašen je ta kraj. Tukaj ni družega, kakor hiša božja in vrata nebeska.« (Gen. 28, 17). In tudi vogeljni kamen smo blagoslovili v namen, da bi bilo vse zidanje blagoslovljeno, da bi bilo Bogu ljubo in prijetno.

Globokega pomena je pred vsem molitev, katero sem molil, ko sem vlagal temeljni kamen. Govoril sem namreč besede: »V veri v Jezusa Kristusa polagamo ta vogeljni kamen v temelj v imenu Očeta in Sina in svetega Duha, da cvete tukaj prava vera in strah božji in bratovska ljubezen; in da je ta kraj odločen molitvi in klicanju in hvaljenju imena istega Gospoda našega Jezusa Kristusa, ki z Očetom in s sv. Duhom živi in kraljuje Bog na vekomaj vse veke.« Pomen te svete molitve, zlasti pa vsebino pristavka, da naj tukaj cvete prava vera, strah božji in pa bratovska ljubezen, to bodele šele tekom mojega govora natanje spoznali in umeli.

Predragi farani! Vi nameravate zidati novo, prav lepo cerkev. Ta namera zasluži vso hvalo in pohvalo. »To delo je veliko; zakaj ne pripravljaj se prebivališče človeku, temveč Bogu.« (I. Paral. 29, 1). Pa tudi Vi sami ste cerkev, ste tempelj, ne sicer od kamena in lesa, marveč duhovni, božji tempelj ste. Zatorej gledite, da prenovite tudi to svetišče. Če je kdo svetišče, v katerem prebiva sv. Duh, je bolje za-nj, kakor ko bi bil sezidal zalo podružnico sv. Barbare, ali ko bi bil celo postavil cerkev vseh cerkv, dom sv. Petra v Rimu. »Ali ne veste, da ste tempelj božji, in da Duh božji v vas prebiva? Če pa kdo oskrni tempelj božji, vkončal ga bode Bog. Zakaj tempelj, ki ste vi, ta je svet.« (I. Kor. 3, 16. 17). Ravno o tem, kako je vidni, telesni tempelj podoben nevidnemu, duhovnemu svetišču, naj spregovorim kratko besedo Bogu v čast, Vam pa v pouk in v stalni spomin na današnjo slovesno blagoslovljen vogelnika in njegovo vložitev v cerkveno podzidje.

Začnem pa v imenu tistega, v čegar imenu moramo začeti vse, kar hočemo dobro začeti, uspešno nadaljevati in srečno končati, to je v imenu Jezusa Kristusa, ki je »poglaviti vogeljni kamen, v katerem vsa stavba zgrajena raste v svet tempelj v Gospodu, v katerem ste tudi vi vzdani v prebivališče božje v Duhu.« (Efez. 2, 20—22). In kakor je Jezus Kristus obiskal hišo Cahejevo in jo je napolnil z božjim blagoslovom, tako naj obišče tudi kraj, ki smo ga danes posvetili, pa naj blagoslovi zidanje ter mu naj podeli On, ki je začetek in konec, dober začetek in srečen svrsetek.

Gospod, odpri ustnice moje, in moja usta bodo oznanjevala tvojo slavo! (Dalje prih.)

* * *

Ocena cerkvenih kompozicij.

V naslednjih vrsticah bomo nekoliko cerkvenih kompozicij po vrsti, kakor smo jih sprejeli, ocenjevali ter častito duhovščino in gg. organiste na najnovejšo proizvede cerkvene glasbe opozarjali. Pred vsem pripomnimo, da je osobito Cecilijino društvo v Ljubljani tekom let, odkar obstoji, za razvoj cerkvene glasbe gledé izvrševanja petja in gledé cerkvenih kompozicij toliko storilo, da se sme meriti z večino avstrijskih dežel. Cecilijino društvo v Ljubljani je uplivalo, da so v v Mariboru in v Gorici ustanovili Cecilijino društvo. Tekom 20 let je ljubljansko Cecilijino društvo izgojilo toliko glasbenikov ter bilo povod, da se je več cerkvenih kompozicij objavilo, kakor na Nižje-Avstrijskem, Štajarskem in Koroškem skupaj, ter se samo Tirolska, kjer deluje vrli Mitterer in Gornje-Avstrijska, kjer sta jako plodovita v glasbi Gruber v Šent Florijanu in Habert v Gmundenu, v tem obziru Kranjski primerjati da.

Še več trdimo! Če izvzameš vrla glasbenika Nedved-a in Foersterja, katera smemo po pravici učitelja v cerkveni in posvetni glasbi za Slovence imenovati, niso pred osnovanjem Cecilijinega društva v Ljubljani razum malo izjem niti poznali pravilnega načina umetnega zlaganja, in zatorej so cecilijanski nazori posredno uplivali na našo posvetno glasbo. Istina je, da so najkrasnejše kompozicije, katere izdaja naša marljiva »Glasbena matica« v Ljubljani, večinoma duševna last onih vrlih mož, kateri so vse svoje moči posvetili preustrojitvi cerkvene glasbe! Imenujem le Foersterja, Nedved-a, P. Hugolina Sattnerja, P. Angelika Hribarja, Fajgeljna in dr.

Po teh opazkah priporočamo prav nujno vsem cerkvenim pevovodjem in organistom naslednje kompozicije, katere so nam poslali, da bi jih ocenjevali: 1. »12 Marijinih pesmij za mešan zbor, uglasbil Janez Pogočnik«. Založila Katoliška Tiskarna v Ljubljani. Cena 50 kr. — Tako je naslov jako fino tiskanemu in elegantno okinčanemu zvezku, v katerem nam je podaril nadarjeni in plodoviti organist v Trziču na Kranjskem, g. Pogočnik, 12 ljubkih glasbenih cvetk v čast in slavo sveti Božji porodnici. Pesmi so vseskozi v resnem cerkvenem duhu zložene, ne kakor nekatere žalibog le preveč še razširjene Marijine pesmi, v katerih nahajaš trivijalnost navadnih pouličnih pesmij! Gledé muzikalne vrednosti niso vse, kakor se samo ob sebi razume, enake vrednosti. Vendar so vse pravilno zložene, in slog pozameznih pesmij in tok melodije značita premišljenega in v vseh skrivnostih glasbenih dobro izobraženega glasbenika. Mi smo preverjeni, da je g. Pogočnik slikar, bi nam gotovo, kakor sodimo po duhu, kateri veje iz njegovih Marijinih pesmij, ustvaril in naslikal jako mične in nežne Marijine slike! — Da pa pesmi tudi v resnici pobožen utis napravijo na poslušalce, treba jih je nežno in pobožno peti, besede kolikor le mogoče izgovarjati, slope pravilno poudarjati, pred vsem pa mirno in lahko peti. Upitje ni petje. Organist naj s primernimi, ne preglasnimi spremeni, akorde lepo vežoč, spremlja. Tako se naj pojo tudi te pesmi, in utis je potem ugoden in gotov!

L. H.